

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
Department of Medical Sciences

สุขภาพดีไม่มีขาย อยากรได้ต้องร่วมสร้าง

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

Department of Medical Sciences

ISO 9001 : 2015 Certified ปีที่ 34 ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม 2563

สมเด็จพระเจ้านางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี โปรดให้ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.คุณหญิงมธุรส รุจิรวัดมน์ รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ฝ่ายวิจัยและวิชาการเป็นผู้แทนพระองค์ เปิดการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์การแพทย์ ครั้งที่ 28 ภายใต้หัวข้อ “วิทยาศาสตร์การแพทย์ก้าวไกลระบบสุขภาพไทยยั่งยืน” พร้อมมอบรางวัลนักวิทยาศาสตร์การแพทย์เกียรติยศ ประจำปี 2563 และ DMSc Award จำนวน 3 รางวัล ณ อาคารอิมแพค ฟอรั่ม เมืองทองธานี วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2563

เรื่องในฉบับ

หน้า

- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ถวายพระพรพระพันปีหลวง วันแม่แห่งชาติ พ.ศ.2563 2
- สร.พัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร SMEs/OTOP เพิ่มโอกาสการแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศ 3
- กรมวิทย์ฯ ร่วมกับ เขตสุขภาพที่ 5 นำร่องเตรียมความพร้อมห้องปฏิบัติการเครือข่าย SARS-CoV-2 รับมือตรวจโควิด-19 ในน้ำลาย 4
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ยืนยันความพร้อมรับมือโรคโควิด-19 5
- รอบรู้กรมวิทย์ฯ - ภูมิภาค 6-7
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จับมือ บริษัท ไบโอมเทค-เอเชีย จำกัด เตรียมวัคซีนมาตรฐาน สำหรับใช้ตรวจสอบคุณภาพ วัคซีนไอกรนไร้เซลล์ที่ผลิตในประเทศได้สำเร็จ 8
- กรมวิทย์ฯ พัฒนาการตรวจวินิจฉัยและป้องกันโรคเพื่อความมั่นคงด้านสุขภาพให้กับเครือข่ายกว่า 36 แห่ง 9
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เผยแพร่ตรวจวิเคราะห์ซูชิเบื้องต้น พบการปนเปื้อนเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงในต้ม 10
- ผลการเฝ้าระวังการกลายพันธุ์และการดื้อยาของเชื้อไขหวัดใหญ่ 11
- สุนัขรับรางวัล คำถามประจำฉบับ 11
- อันตรายจากเห็บ 12

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ถวายพระพรพระพันปีหลวง วันแม่แห่งชาติ 2563

นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เข้าร่วมพิธีลงนามถวายพระพรพระรัชชมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ณ ศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2563

วันที่ 12 สิงหาคมของทุกปีเป็นวันแม่แห่งชาติ และในปีนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานคำขวัญวันแม่ไว้ว่า “รักเอ๋ยรักลูก แม่จึงปลูกคุณธรรมให้รักษา รดความรัก พรพรวนความดี มีเมตตา ลูกเติบโตใหญ่แทนคุณค่าของแผ่นดิน” เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงได้จัดพิธีเฉลิมพระเกียรติพระมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทย และลงนามถวายพระพร ณ โถงอาคาร 100 ปี การสาธารณสุขไทย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยมี นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พร้อมด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมงานโดยพร้อมเพรียงกัน

สำนักงานเลขานุการกรม ... รายงาน

บ.ก. บอกกล่าว

ฉบับเดือนสิงหาคม 2563

บ.ก. บอกกล่าว

จดหมายข่าวฉบับนี้ มีสาระความรู้ดีๆ ที่น่าสนใจ อาทิ **สธ.พัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร SMEs/OTOP** เพิ่มโอกาสการแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ยืนยันความพร้อมรับมือโรคโควิด-19 และ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จับมือ บริษัท ไบโອเนก-เอเชีย จำกัด เตรียมวัคซีนมาตรฐาน สำหรับใช้ตรวจสอบคุณภาพวัคซีนไออนโร้เซลส์ที่ผลิตในประเทศได้สำเร็จ

การเตือนภัยสุขภาพฉบับนี้ มีเรื่องของ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เผยแพร่ผลตรวจวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพบการปนเปื้อนเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงในที่มีด และเรื่องราวที่น่าสนใจอีกมากมาย ติดตามอ่านได้ในฉบับนี้

บรรณาธิการ

คำนิยม กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

D

Discovery

นำความรู้ประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

M

Moral

ปฏิบัติงานด้วยงานเชิงสัตย์สุจริต มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

S

Sciences/Standards

ทำงานอย่างมีมาตรฐานตามหลักวิชาการ

C

Change

ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม

สร.พัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร SMEs/OTOP เพิ่มโอกาสการแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศ

กระทรวงสาธารณสุข โดย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรของผู้ประกอบการ SMEs/OTOP เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพรสู่ smart product ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับพร้อมหาแหล่งเงินทุนและการส่งเสริมการตลาดให้กับผู้ประกอบการในการขยายตลาดต่างประเทศ

นายวัชรพงศ์ คุวิจิตรสุวรรณ

นายวัชรพงศ์ คุวิจิตรสุวรรณ เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เปิดเผยภายหลังจากที่ได้รับมอบจากนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานในพิธีเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs/OTOP ด้านเครื่องสำอางสมุนไพร” ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ ว่าสมุนไพรเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาไทย ที่รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญที่จะสามารถเพิ่มความมั่นคงทางสุขภาพ และความยั่งยืนของเศรษฐกิจไทยได้ ตามแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรฉบับที่ 1 (พ.ศ.2560-2564) มีเป้าหมายพัฒนาสมุนไพรให้เป็นที่ยอมรับ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งปัญหาสำคัญของกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยที่ทำให้มูลค่าการจำหน่ายเครื่องสำอางสมุนไพรภายในประเทศและต่างประเทศไม่สูงนักมี 3 ประเด็น คือ ผลิตภัณฑ์ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานและบรรจุภัณฑ์ไม่โดดเด่น การขาดความรู้ด้านการตลาด และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน กระทรวงสาธารณสุขได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้มอบหมายให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ดำเนินการพัฒนาคุณภาพสมุนไพรไทยด้วยวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชน มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2559

นายวัชรพงศ์ กล่าวเพิ่มเติมว่า นอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว กระทรวงสาธารณสุขยังได้หาแหล่งเงินทุนและการส่งเสริมการตลาดให้กับผู้ประกอบการ โดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ทำความร่วมมือกับธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า

แห่งประเทศไทย (EXIM BANK) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME BANK) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs/OTOP และร่วมมือกับสมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย เพื่อสนับสนุนและพัฒนา SMEs ไทย โดยดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดทำแนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน และการสนับสนุนข้อมูลวิชาการต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมการตลาดและการขยายตลาดในต่างประเทศ โดยเมื่อต้นปีที่ผ่านมาได้จัดกิจกรรม “การส่งเสริมเครื่องสำอางสมุนไพรสู่ตลาดจีนโดยระบบออนไลน์และฟรีเทรดโซน” ณ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการให้ผู้ประกอบการ SMEs/OTOP ไทยจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์ขึ้นเว็บไซต์ เพื่อจำหน่ายออนไลน์ในประเทศจีน

นายแพทย์โอกาส การ์ยภักวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กล่าวว่า ปี พ.ศ.2559 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพสมุนไพรไทยด้วยวิทยาศาสตร์การแพทย์ขึ้น โดยได้จัดอบรมให้ความรู้ผู้ประกอบการ SMEs/OTOP จำนวน 149 ราย ต่อมาได้คัดเลือกกลุ่มผู้ประกอบการจำนวน 55 ราย ที่มีความพร้อมในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 4 รายการทดสอบคือ เอกลักษณ์สมุนไพร ประสิทธิภาพการกันเสีย การปนเปื้อนโลหะหนักและเชื้อจุลินทรีย์ ผลการดำเนินงาน และในปี พ.ศ.2561-2563 มีผลิตภัณฑ์ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 12 ผลิตภัณฑ์ จาก 11 ผู้ประกอบการ ทำให้มูลค่าการจำหน่ายเครื่องสำอางสมุนไพรภายในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้น 2-4 เท่าเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนในทุกระดับ ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามนโยบายของท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายอนุทิน ชาญวีรกูล ในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ร้างกายแข็งแรง เศรษฐกิจประเทศแข็งแรง

สำนักเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย
ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 7 ขอนแก่น ...รายงาน

กรมวิทย์ฯ ร่วมกับเขตสุขภาพที่ 5 นำร่องเตรียมความพร้อมห้องปฏิบัติการ เครือข่าย SARS-CoV-2 รับมือตรวจโควิด-19 ในน้ำลาย

**STOP
COVID-19**

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 5 ร่วมกับเขตสุขภาพที่ 5 โรงพยาบาลนครปฐม ประชุมเตรียมความพร้อมตรวจโควิด-19 ในตัวอย่างน้ำลาย เพื่อขยายศักยภาพห้องปฏิบัติการเครือข่าย SARS-CoV-2 เขตสุขภาพที่ 5 ทั้งภาครัฐและเอกชน 14 แห่ง ให้สามารถตรวจคัดกรองโควิด-19 ด้วยวิธี Real-time RT-PCR จากตัวอย่างน้ำลายได้

วันนี้ (29 กรกฎาคม พ.ศ.2563 ณ ห้องประชุมจตุภัทร โรงพยาบาลนครปฐม) นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พร้อมด้วยแพทย์หญิงอัมพร เบญจพลพิทักษ์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 5 เปิดการประชุมการตรวจสารพันธุกรรมไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยวิธี Real-time RT-PCR จากตัวอย่างน้ำลาย ทั้งนี้ภายหลังเปิดการประชุม นายแพทย์โอภาส เปิดเผยว่า ในการค้นหาผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วิธีการเก็บตัวอย่างที่เป็นวิธีมาตรฐานที่ ยอมรับว่ามีโอกาสพบเชื้อสูงสุดในการค้นหาผู้ติดเชื้อและผู้ป่วย คือการเก็บตัวอย่างจากระบบหายใจส่วนบน และทางเดินหายใจส่วนล่าง แต่วิธีดังกล่าวมีความเสี่ยงกับบุคลากรทางการแพทย์ และไม่สะดวกในการเก็บตัวอย่างกับกลุ่มคนจำนวนมาก และมีอุปสรรคมากขึ้นหากดำเนินการกับกลุ่มคนที่ต้องเข้าไปค้นหาเชิงรุก เช่น กลุ่มแรงงานต่างด้าว ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุข จึงได้มอบหมายให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พัฒนาการตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในกรณีที่ต้องตรวจคัดกรองคนจำนวนมาก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

จึงได้พัฒนาวิธีการตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากน้ำลายแบบรวมตัวอย่างน้ำลาย จำนวน 5-6 คน ต่อการทดสอบ 1 ตัวอย่าง ทำให้มีความคุ้มค่าและเกิดผลลบลงน้อยที่สุด เพื่อใช้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการค้นหาผู้ป่วยเชิงรุกในประชากรกลุ่มเสี่ยงที่ต้องคัดกรองคนจำนวนมาก

อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กล่าวต่ออีกว่า การใช้ตัวอย่างน้ำลายในการตรวจคัดกรองโรคโควิด-19 เชิงรุก ช่วยลดความเสี่ยงของบุคลากรทางการแพทย์จากการติดเชื้อ เนื่องจากผู้ป่วยสามารถเก็บตัวอย่างได้เอง และอุปกรณ์ในการเก็บหาง่าย ราคาไม่แพง ลดค่าใช้จ่ายในการค้นหาผู้ติดเชื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีนี้นำไปใช้กับศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ทั้ง 14 แห่ง ในการค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุกจากกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มแรงงานต่างด้าวทั่วประเทศแล้วมากกว่า 1 แสนราย ทำให้มีแนวความคิดที่จะถ่ายทอดวิธีตรวจนี้ให้แก่ห้องปฏิบัติการเครือข่าย SARS-CoV-2 ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์นำไปใช้งานได้โดยนำร่องในเขตสุขภาพที่ 5 เป็นเขตแรก เนื่องจากเป็นเขตที่มีแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก หลังจากถ่ายทอดวิธีให้แก่ห้องปฏิบัติการเครือข่ายแล้ว กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จะจัดส่งตัวอย่างทดสอบความชำนาญการตรวจหาไวรัสโคโรนา 2019 จากตัวอย่างน้ำลายแบบรวมตัวอย่าง ทั้งนี้หากห้องปฏิบัติการที่ดำเนินการผ่านทั้ง 2 ขั้นตอนแล้ว สามารถนำวิธีการตรวจจากน้ำลาย ไปใช้ในการค้นหาผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระบบการสอบสวนโรคในจังหวัดได้ต่อไป

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 5 สมุทรสงคราม
กองแผนงานและวิชาการ... รายงาน

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ยืนยัน ความพร้อมรับมือโรคโควิด-19

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ยืนยันความพร้อมรับมือโรคโควิด-19 ทั้งทางด้านห้องปฏิบัติการเครือข่าย การตรวจภาครัฐ และเอกชน 209 แห่งทั่วประเทศ การผลิตน้ำยาตรวจใช้เอง ซึ่งมีเพียงพอกว่า 601,870 การทดสอบ การพัฒนาวิธีการตรวจใหม่ๆ เช่น การตรวจน้ำลาย การร่วมศึกษาวิจัยวัคซีน และการทดสอบประสิทธิภาพสมุนไพรฟ้าทะลายโจร และล่าสุดนักวิจัยได้ถอดรหัสพันธุกรรม เพื่อเฝ้าระวังการกลายพันธุ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวัคซีน และการออกแบบยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เปิดเผยว่า โรคโควิด-19 เป็นโรคใหม่ที่มีการระบาดทั่วโลกมานานกว่า 7 เดือน โดยประเทศไทยสามารถถอดรหัสพันธุกรรมของเชื้อทั้งตัว และรายงานต่อนานาชาติ หลังประเทศจีนเพียงแค่ 1-2 วัน และในการระบาดระยะแรกมีห้องปฏิบัติการที่สามารถตรวจวินิจฉัยเชื้อได้แค่ 2 แห่ง คือที่จุฬาฯ กับกรมวิทย์ฯ จากนั้นได้มีการพัฒนาวิธีการตรวจ และขยายเครือข่ายการตรวจ ซึ่งเป็นการตรวจที่ได้มาตรฐานทั่วโลกยอมรับ คือ การตรวจด้วยวิธี RT-PCR จนได้รับการยอมรับและได้ประกาศในเว็บไซต์องค์การอนามัยโลกเป็นประเทศต้นๆ คู่กับสหรัฐฯ ยุโรป จีน ญี่ปุ่น และสามารถขยายเครือข่ายการตรวจทางห้องปฏิบัติการ จนถึงขณะนี้ห้องปฏิบัติการทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 209 แห่ง โดยจะขยายให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศที่ผ่านมาห้องปฏิบัติการได้ตรวจตัวอย่างไปแล้ว 652,089 ตัวอย่าง หากนำตัวเลขจำนวนการตรวจที่ได้ผลบวกมาหารด้วยจำนวนการตรวจทั้งหมด คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.4% แปลว่า ตรวจตัวอย่าง 1,000 ตัวอย่างพบ 4 คน หรือ 4 ตัวอย่างที่ผลบวก แสดงให้เห็นว่ามีการค้นหาผู้ป่วยจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาน้ำยาตรวจ โดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ร่วมมือกับบริษัทสยามไบโอไซเอนซ์พัฒนาน้ำยาตรวจ สำหรับใช้ในประเทศไทยได้เอง ไม่ต้องพึ่งพาต่างประเทศ และไม่เคยประสบปัญหา น้ำยาตรวจไม่เพียงพอ โดยมีน้ำยาสำรองในสต็อกกว่า 601,870 การทดสอบ (test) และการตรวจทางห้องปฏิบัติการมีระบบการรายงานแบบออนไลน์ 24 ชั่วโมง ทราบผลได้ภายใน 24 ชั่วโมง

นอกจากนั้น ในบทบาทของนักวิจัยก็มีความพร้อมรับมือกับโรคโควิด-19 อาทิ การพัฒนาวิธีการตรวจใหม่ๆ เช่น การใช้น้ำลายในการตรวจ และการตรวจน้ำลายรวมตัวอย่าง โดยร่วมกับกรมควบคุมโรค ในการตรวจตัวอย่างจำนวน 100,000 ราย ใช้เวลาในการตรวจไม่กี่สัปดาห์ ตรวจได้ครบถ้วน และช่วยประหยัดงบประมาณของประเทศ การวิจัยเรื่องวัคซีน องค์การอนามัยโลกประกาศจำนวนวัคซีนที่อยู่ในกระบวนการผลิตมี 140 ชนิด ในจำนวนนี้เป็นของประเทศไทย 4 ชนิด ส่วนใหญ่ประเทศที่นำวัคซีน จะเป็นสหรัฐฯ ยุโรป จีน ญี่ปุ่น ซึ่งต่างประเทศยอมรับในความสามารถของประเทศไทยในการผลิตวัคซีน และผลการทดสอบวัคซีนในสัตว์ทดลองพบว่าภูมิคุ้มกันขึ้นอย่างสูง และดีมาก มีแผนที่จะผลิต และวิจัยในคนประมาณเดือนตุลาคมนี้เป็นต้นไป สำหรับต่างประเทศที่มีการพัฒนาวัคซีนไปแล้วเราก็มีความร่วมมือกับประเทศนั้น หากประสบความสำเร็จเราก็เตรียมโรงงานรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี มาผลิตวัคซีนให้กับคนไทย การศึกษาวิจัยสมุนไพรไทยภูมิปัญญาพื้นบ้าน

โดยร่วมกับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกวิจัยสมุนไพรฟ้าทะลายโจร และได้ทดลองประสิทธิภาพ ฟ้าทะลายโจรในห้องทดลองกับตัวเชื้อจริง เพราะกรมวิทย์ฯ มีคลังเชื้อจริงที่เก็บไว้สำหรับนักวิจัยจำนวนมาก พบว่า ฟ้าทะลายโจรสามารถทำลายเชื้อในเซลล์ปกติได้เป็นครั้งแรกของโลก และได้ส่งข้อมูลให้กรมการแพทย์แผนไทยฯ เพื่อใช้การวิจัยต่อไป สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าประเทศไทยมีศักยภาพและมีความพร้อมรับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 ในทุกประเด็น

นายแพทย์โอภาส กล่าวต่ออีกว่า ผลการถอดรหัสพันธุกรรมโควิด-19 ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบว่าเชื้อแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่ม A ร้อยละ 60 และ กลุ่ม B ร้อยละ 40 ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยที่เดินทางมาจากประเทศจีน อิตาลี และสเปน มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อดูตำแหน่งความหลากหลายทางพันธุกรรม (polymorphism) ของสายพันธุ์โควิด-19 และทำการศึกษาของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (SARS-CoV-2) จากผู้ติดเชื้อที่พบในประเทศไทย ซึ่งพบว่าไวรัสกลุ่ม B มีการเปลี่ยนแปลงของยีนบริเวณ spike protein ซึ่งเป็นผิวโปรตีนของ coronavirus ที่จะจับกับตัวรับที่ชื่อว่า ACE2 receptor บนผิวเซลล์ในร่างกายมนุษย์ หรือเป็นบริเวณที่ไวรัสใช้เป็นเครื่องมือในการแทรกตัวเข้าสู่เซลล์ร่างกายมนุษย์ โดยยีนที่ตำแหน่ง 23,403 เปลี่ยนจากยีน A เป็นยีน G การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้กรดอะมิโนที่ตำแหน่ง 614 เปลี่ยนจาก aspartate (D) ซึ่งพบส่วนใหญ่ในสายพันธุ์จากประเทศจีน เป็น glycine (G) เรียกว่าการกลายพันธุ์ D614G

“การกลายพันธุ์ D614G นี้พบมากในประเทศแถบยุโรป ซึ่งสอดคล้องกับที่มาของเชื้อไวรัสที่พบการกลายพันธุ์ชนิด D614G ในประเทศไทย เป็นเชื้อที่แยกได้จากผู้ป่วย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อที่มาจากแถบยุโรป เช่น อิตาลี และสเปน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ชนิด D614G มีปริมาณไวรัสเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงกรดอะมิโน เป็น G ที่ตำแหน่ง 614 นี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปร่างและโครงสร้างของ spike protein ทำให้เชื้อไวรัสเข้าสู่เซลล์ร่างกายมนุษย์ได้ง่ายขึ้น ดังนั้นการเฝ้าระวังการกลายพันธุ์ของโควิด-19 โดยเฉพาะบริเวณ spike อย่างต่อเนื่อง มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะช่วยสนับสนุนความเข้าใจกลไกของไวรัส เพื่อการพัฒนาวัคซีน และการออกแบบยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ” นายแพทย์โอภาส กล่าว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ... รายงาน

การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์การแพทย์ ครั้งที่ 28

สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี โปรดให้ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.คุณหญิงมธุรส รุจิรวัฒน์ รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ฝ่ายวิจัยและวิชาการเป็นผู้แทนพระองค์เปิดการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์การแพทย์ ครั้งที่ 28 ภายใต้หัวข้อ “วิทยาศาสตร์การแพทย์ก้าวไกลระบบสุขภาพไทยยั่งยืน” พร้อมมอบรางวัลนักวิทยาศาสตร์การแพทย์เกียรติยศ ประจำปี พ.ศ.2563 และ DMSc Award จำนวน 3 รางวัล โดย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร่วมกับมูลนิธิกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จัดการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์การแพทย์ ในรูปแบบ New normal โชว์ผลงานกว่า 198 เรื่อง พร้อมบรรยายพิเศษจากวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ณ อาคารอิมแพค ฟอรั่ม เมืองทองธานี ระหว่างวันที่ 26-28 สิงหาคม พ.ศ.2563

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์รับรางวัล Silver Award มหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2563

“กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้รับรางวัล Silver Award จากผลงานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กับการพัฒนาเครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์โรคโควิด-19 เพื่อรับมือการระบาดในประเทศไทยในงานมหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2563”

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์รับรางวัล Silver Award จาก ผลงานชุดตรวจ Real-time RT-PCR ตรวจวินิจฉัยหาสารพันธุกรรมโควิด-19 ในงานมหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2563 วิจัยเพื่อพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จัดโดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ณ โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์ บางกอกคอนเวนชัน เซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2563

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดูแลสตรี และเด็กแรกเกิดแบบบูรณาการด้วยวิถีชีวิตใหม่

ดร.สาธิต ปิตุเตชะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการดูแลสตรีและเด็กแรกเกิดแบบบูรณาการด้วยวิถีชีวิตใหม่ (New normal, New technology, New maternal and child health care) ระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมอนามัย กรมการแพทย์ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการดูแลสตรีและเด็ก ตั้งแต่การให้คำปรึกษา ตรวจคัดกรอง ยืนยันวินิจฉัย จนถึงกระบวนการติดตามส่งต่อเพื่อการรักษาตามมาตรฐานของประเทศภายใต้ชุดสิทธิประโยชน์ และสอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่มาช่วยให้ เช่น การตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ของทารกในครรภ์จากเลือดแม่ด้วยวิธี Noninvasive Prenatal Testing (NIPT), การตรวจภาวะพร่องฮอร์โมนไทรอยด์สาเหตุโรคเอ๋อ การตรวจยืนยันและรักษาโรคหายากในกลุ่มโรคที่มีความผิดปกติทางพันธุกรรม ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพฯ วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2563

ตรวจประเมิน ณ พื้นที่ปฏิบัติงาน (Site Visit) เพื่อขอรับรางวัล PMQA

นายแพทย์สมชาย แสงกิจพร รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และ นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พร้อมด้วย ผู้บริหารส่วนกลางและศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ให้การต้อนรับคณะผู้ตรวจประเมิน

ณ พื้นที่ปฏิบัติงาน (Site Visit) เพื่อขอรับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) จำนวน 3 หมวด ได้แก่ หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหมวด 4 การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ที่ห้องประชุมอาคาร 100 ปี การสาธารณสุขไทย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2563

พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายคอมพิวเตอร์

นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นประธานพิธีเปิดโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ครั้งที่ 1 หลักสูตรพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายคอมพิวเตอร์ และที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะพ.ร.บ.ความมั่นคงทางไซเบอร์ และพ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 จัดโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ณ ห้องประชุม 801 อาคาร 8 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2563

จัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ

“ชีวิตวิถีใหม่ได้ร่วมพระบารมี...เราสร้างไปด้วยกัน”

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร่วมจัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ “ชีวิตวิถีใหม่ได้ร่วมพระบารมี...เราสร้างไปด้วยกัน” โดยให้ความรู้ด้านสุขภาพ บทบาทของกระทรวงสาธารณสุข และความก้าวหน้าในการควบคุมป้องกันเฝ้าระวัง

โรคโควิด 19 พร้อมทั้งมีการแจกเอกสารให้ความรู้ แอลกอฮอล์เจลล้างมือแบบพกพา และผลิตภัณฑ์ที่มาจากความคิดค้นเป็นนวัตกรรมกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ให้แก่ประชาชนและผู้สนใจเข้าร่วมงาน ณ บริเวณท้องสนามหลวง ฝั่งศาลฎีกา ระหว่างวันที่ 27-31 กรกฎาคม พ.ศ.2563

โครงการเรื่องเล่าส่งเสริมคุณธรรมดำรงชีวิตในช่วงวิกฤต COVID-19

นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นประธานเปิดโครงการเรื่องเล่าส่งเสริมคุณธรรมในหัวข้อ “การดำรงชีวิตในช่วงวิกฤต COVID-19” ด้วยคุณธรรม 4 ประการ (พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา) ผู้เข้าร่วมประกวดทั้งหมด 32 คน จากส่วนกลางและศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ผู้ชนะเลิศลำดับที่ 1 นางสาววิภาภรณ์ ถากงตา สำนักยาและวัตถุเสพติด ลำดับที่ 2 นางพัทธนันท์ ธนพัทสิริกุล ศวก.ที่ 11 สุราษฎร์ธานี ลำดับที่ 3 นางสาวสุภาภรณ์ แซ่ตัน ศวก.ที่ 11 สุราษฎร์ธานี จัดโดยกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ถ่ายทอดสดไปยังศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ทุกแห่งผ่านทาง Teleconference Facebook Live ณ ห้องประชุม 110 อาคาร 100 ปี การสาธารณสุขไทย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2563

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จับมือ บริษัท ไบโอเนท-เอเชีย จำกัด เตรียมวัคซีนมาตรฐานสำหรับใช้ตรวจสอบคุณภาพวัคซีน ไอกรนไร้เซลล์ที่ผลิตในประเทศได้สำเร็จ

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมมือกับ บริษัท ไบโอเนท-เอเชีย จำกัด จัดเตรียมวัคซีนมาตรฐานชนิดผงแห้ง และแอนติบอดีในรูปซีรัมผงแห้ง เพื่อใช้ตรวจสอบคุณภาพวัคซีนไอกรนชนิดไร้เซลล์ ที่ผลิตในประเทศได้เป็นผลสำเร็จ ทำให้สามารถเก็บสารมาตรฐานไว้ใช้ได้นานขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อจากต่างประเทศ และผลิตวัคซีนที่มีคุณภาพสู่ประชาชนได้เร็วขึ้น

นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กล่าวว่า วัคซีนมาตรฐานที่ใช้สำหรับการตรวจทางห้องปฏิบัติการถือเป็นสารสำคัญและจำเป็น ที่ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยสถาบันชีววัตถุ ซึ่งทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการควบคุมกำกับภาครัฐในการตรวจวิเคราะห์เพื่อควบคุมคุณภาพวัคซีนและยาชีววัตถุของประเทศ เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและความปลอดภัย ได้ร่วมกับเครือข่ายผู้ผลิตวัคซีนในประเทศจำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย องค์การเภสัชกรรม สถานเสาวภา สภากาชาดไทย บริษัท องค์การเภสัชกรรม-เมอร์ริเออร์ชีววัตถุ จำกัด และบริษัท ไบโอเนท-เอเชีย จำกัด จัดทำบันทึกข้อตกลงด้วยความร่วมมือในการจัดเตรียมชีววัตถุมาตรฐานขึ้นในปี พ.ศ.2560 ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและเพิ่มศักยภาพในการจัดเตรียมวัคซีนและชีววัตถุมาตรฐานของประเทศและของภูมิภาค เพื่อการพึ่งพาตนเองและสนับสนุนเครือข่ายห้องปฏิบัติการควบคุมกำกับภาครัฐของภูมิภาคให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งในแต่ละปีจะมีความร่วมมือกันจัดเตรียมวัคซีนและชีววัตถุมาตรฐานขึ้นตามความต้องการ โดยในปี พ.ศ.2560-2561 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และบริษัท ไบโอเนท-เอเชีย จำกัด ซึ่งเป็นผู้ผลิตวัคซีนไอกรนชนิดไร้เซลล์

ที่อาศัยเทคโนโลยีตัดต่อพันธุกรรมแห่งแรกในประเทศ ได้ร่วมกันจัดเตรียมวัคซีนไอกรนไร้เซลล์ชนิดผงแห้ง และต่อมาในปี พ.ศ.2562-2563 ได้จัดเตรียมแอนติบอดีต่อแอนติเจนของเชื้อไอกรน ในรูปซีรัมผงแห้ง เพื่อใช้เป็นวัคซีนและแอนติบอดีมาตรฐานของประเทศได้สำเร็จ การที่เราสามารถจัดเตรียมวัคซีนและแอนติบอดีในรูปของผงแห้งได้ จะทำให้สามารถเก็บสารมาตรฐานไว้ใช้ได้เป็นเวลานานขึ้น ลดค่าใช้จ่ายที่ต้องซื้อสารจากต่างประเทศ

นายแพทย์โอภาส กล่าวต่ออีกว่า สารมาตรฐานทั้งสองนี้มีความสำคัญใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของวัคซีน ไอกรนไร้เซลล์ ทำให้ทราบว่าวัคซีนมีประสิทธิภาพในการกระตุ้นภูมิคุ้มกันเพียงพอหรือไม่ เนื่องจากวัคซีนไอกรน ชนิดไร้เซลล์นั้น ไม่มีวัคซีนมาตรฐานในระดับสากล แต่ละผู้ผลิตจำเป็นต้องใช้วัคซีนมาตรฐานที่ผลิตขึ้นเอง ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพตั้งแต่การศึกษาประสิทธิผลในมนุษย์ และห้องปฏิบัติการควบคุมคุณภาพภาครัฐ โดยสถาบันชีววัตถุ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ต้องตรวจสอบเพื่อยืนยันผลวัคซีนที่ผลิตขึ้นก่อนปล่อยผ่านให้มีการจำหน่าย ดังนั้นการที่ทั้ง 2 ห้องปฏิบัติการได้มีการจัดเตรียมและกำหนดค่าของวัคซีนและแอนติบอดีมาตรฐานร่วมกัน ย่อมส่งผลให้เกิดการยอมรับในการตรวจยืนยันผลวิเคราะห์ ลดความแตกต่างหรือความขัดแย้งของผลการทดสอบระหว่างผู้ผลิตและหน่วยงานควบคุมคุณภาพทางห้องปฏิบัติการ ทำให้สามารถปล่อยผ่านวัคซีนที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชนได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผล ให้เกิดการยอมรับจากหน่วยงานควบคุมกำกับ ในต่างประเทศได้ง่ายขึ้น เป็นการส่งเสริมการส่งออกวัคซีนของประเทศ

สถาบันชีววัตถุ ... รายงาน

กรมวิทยาศาสตร์พัฒนาการตรวจวินิจฉัยและป้องกันโรค เพื่อความมั่นคงด้านสุขภาพให้กับเครือข่ายกว่า 36 แห่ง

ความร่วมมือของบุคลากรห้องปฏิบัติการทางการแพทย์
ของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช โรงพยาบาล
เฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลชัยพัฒนา และโรงพยาบาล
เทพรัตนเวชชานุกูล รวมทั้งหมด 36 แห่ง ให้มีแนวทาง

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์พัฒนาบุคลากรห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ให้กับโรงพยาบาลเครือข่ายทั่วประเทศ 36 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช 21 แห่ง โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลชัยพัฒนา และโรงพยาบาลเทพรัตนเวชชานุกูล จำนวน 15 แห่ง เพื่อให้มีระบบคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการ

นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กล่าวว่า กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ดำเนินงานโครงการเฉลิมพระเกียรติถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมากรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้พัฒนาห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช ทั้ง 21 แห่ง ผ่านการรับรองมาตรฐาน ISO 15189 : 2012 ครบคลุมทุกรายการตรวจวิเคราะห์ที่เปิดให้บริการ และได้ขยายการพัฒนาห้องปฏิบัติการให้กับโรงพยาบาลในพระอุปถัมภ์ของมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แก่ โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ โรงพยาบาลชัยพัฒนา และโรงพยาบาลเทพรัตนเวชชานุกูล จำนวน 15 แห่ง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ห้องปฏิบัติการมีระบบคุณภาพตามมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข เป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานพยาบาลเหล่านั้นให้ตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงการบริการที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และทั่วถึง

อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กล่าวเพิ่มเติมว่า ในปี พ.ศ.2563 นี้ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เน้นการทำงานของเครือข่าย

การดำเนินงานระบบคุณภาพที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อรักษาระบบคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี พัฒนาระบบงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นหลักประกันในการทำงานที่ส่งผลต่อการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการที่ดี มีคุณภาพแก่ผู้รับบริการ และตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างสูงสุด

“ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์และห้องปฏิบัติการรังสีวินิจฉัยที่มีคุณภาพมีความสำคัญต่อการรักษา เนื่องจากผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการจะนำไปประกอบการวินิจฉัยโรคของแพทย์ ดังนั้นผลที่ได้จะต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ จึงจะสามารถให้การรักษาผู้ป่วยได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ข้อมูลผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการยังเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการควบคุม ป้องกัน และเฝ้าระวังการเกิดโรคระบาดในพื้นที่และส่งต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการของโรงพยาบาลให้มีคุณภาพมาตรฐานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง” นายแพทย์โอภาสกล่าว

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 12 สงขลา ...รายงาน

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เผยผลตรวจวิเคราะห์ซูชิเบื้องต้นพบการปนเปื้อนเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงในที่มืด

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เผยผลตรวจวิเคราะห์ซูชิเบื้องต้นพบการปนเปื้อนของแบคทีเรียเรืองแสงในที่มืด และจะนำไปตรวจยืนยันอีกครั้งเพื่อให้ทราบชนิดของเชื้อแบคทีเรียเรืองแสง ซึ่ที่ผ่านมายังไม่พบรายงานการก่อโรคในคน อย่างไรก็ตามผู้บริโภคไม่ควรรับประทานอาหารที่เรืองแสง เพราะการเรืองแสงบ่งชี้ได้ว่าอาหารมีการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงในปริมาณสูง ซึ่งทำให้อาหารเกิดการเน่าเสียได้ และอาจเป็นพิษต่อผู้บริโภคได้

นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เปิดเผยผลการตรวจวิเคราะห์เบื้องต้นตัวอย่างซูชิ โดยตัวอย่างได้ส่งมาตรวจที่สำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2563 ผู้สื่อข่าวได้นำตัวอย่างซูชิ 1 กล่องที่ได้รับการร้องเรียนจากผู้บริโภค ซึ่งมีจำนวน 5 ชิ้น แต่มีหน้ากุ้งดิบ 1 ชิ้น และในวันเดียวกันทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้นำตัวอย่างซูชิหน้ากุ้งสุกที่เพิ่งเก็บจากซูเปอร์มาร์เก็ตแห่งเดียวกัน จำนวน 1 ตัวอย่าง ส่งตรวจด้วยเช่นกัน เพื่อตรวจหาการปนเปื้อนแบคทีเรียเรืองแสงในที่มืดและแบคทีเรียก่อโรคอื่นๆ

สำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ตรวจสอบโดยสังเกตการเรืองแสงของตัวอย่างภายใต้ที่มืด ผลตรวจไม่พบการเรืองแสงทั้ง 2 ตัวอย่าง จากนั้นนำตัวอย่างมาตรวจวิเคราะห์ด้วยวิธีเพาะเชื้อ โดยใช้อาหารเลี้ยงเชื้อที่มีเกลือเป็นส่วนประกอบและบ่มเพาะเชื้อที่ 20 องศาเซลเซียส ผลการตรวจพบการปนเปื้อนของแบคทีเรียเรืองแสงในที่มืด โดยสามารถแยกเชื้อเรืองแสงในที่มืดได้ทั้ง 2 วิธีการ คือ วิธี direct plating เป็นการตรวจแยกเชื้อจากตัวอย่างโดยตรง และวิธี enrichment เป็นการทำให้เชื้อขาดเจ็บพื้นผิวและเจริญเพิ่มปริมาณ ขณะนี้อยู่ในระหว่างการตรวจยืนยัน เพื่อให้ทราบชนิดของเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงในที่มืดต่อไป โดยดำเนินการภายใต้ความร่วมมือของสำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

สำหรับการเรืองแสงในที่มืด (Bioluminescence) พบในอาหารทะเลหรือสัตว์ทะเลบางชนิด เกิดจากเชื้อแบคทีเรียเรืองแสง (luminescent bacteria หรือ Bioluminescent bacteria หรือ luminous bacteria) ที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในทะเลหรือมหาสมุทร ได้แก่ แบคทีเรีย ในวงศ์ (Family) Vibrionaceae ซึ่งประกอบด้วย 2 สกุล คือ Photobacterium และ Vibrio เช่น Photobacterium phosphoreum (พบได้บ่อยที่สุด), Photobacterium leiognathi, Vibrio fischeri, Vibrio harveyi ฯลฯ

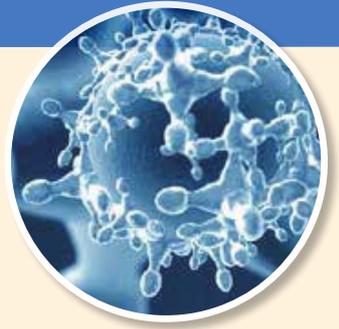
นายแพทย์โอภาส กล่าวต่อว่า การตรวจพบแบคทีเรียเรืองแสงในซูชิทั้ง 2 ตัวอย่าง น่าจะมาจากกุ้งที่นำมาแต่งหน้าสาเหตุ อาจมาจากการปนเปื้อนตั้งแต่วัตถุดิบที่ใช้สำหรับกุ้งดิบคาดว่าได้ผ่านกระบวนการผลิตบางอย่างเพื่อทำลายเชื้อจุลินทรีย์มาระดับหนึ่ง เช่น แช่ในสารละลายคลอรีน แต่อาจมีการปฏิบัติที่ไม่เพียงพอ หรือหากเป็นหน้ากุ้งสุก อาจต้มสุกไม่ทั่วถึง ทั้ง 2 ตัวอย่าง จึงมีเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงหลงเหลืออยู่ หรืออาจเกิดสุขลักษณะการผลิตที่ไม่ดีของการทำซูชิ ทำให้เกิดการปนเปื้อนจากอาหารทะเลดิบอื่นๆมายังซูชิที่พร้อมบริโภค โดยผ่านมือของผู้เตรียมซูชิเอง หรืออุปกรณ์เครื่องครัวที่ไม่สะอาด ทั้งนี้ซูชิที่ปนเปื้อนเชื้ออาจไม่เห็นการเรืองแสง เพราะกระบวนการเรืองแสงที่จะมองเห็นได้ในที่มืด ต้องมีปริมาณเชื้อมากพอ (high cell density) ซึ่งข้อมูลจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ปีพ.ศ.2553 ที่เคยทดลองในลูกชิ้นปลา พบว่าการเรืองแสงในที่มืดเริ่มเกิดขึ้น เมื่อเชื้อเจริญเพิ่มปริมาณสูงถึง มากกว่า 1 ล้าน - 10 ล้านเซลล์ ต่ออาหาร 1 กรัม และเนื่องจากเชื้อกลุ่มนี้เจริญได้ในที่เย็น ซึ่งส่วนใหญ่เจริญได้ที่ 18-22 องศาเซลเซียส แต่บางชนิดเจริญได้ที่อุณหภูมิตู้เย็น และบางชนิดเจริญที่อุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียส การเก็บอาหารพร้อมบริโภคที่มีอาหารทะเลเป็นส่วนประกอบ หรือติดปนกับอาหารทะเลไว้ในตู้เย็นหลายวัน อาจพบการเรืองแสงได้ภายหลัง

“ในปัจจุบันยังไม่พบรายงานการก่อโรคในคนจากเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงในที่มืด อย่างไรก็ตาม ไม่ควรบริโภคอาหารที่เรืองแสง เพราะการเรืองแสง บ่งชี้ได้ว่าอาหารมีการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียเรืองแสงในปริมาณสูง ซึ่งทำให้อาหารเกิดการเน่าเสียได้ อาหารทะเลที่เน่าเสียอาจเป็นพิษต่อผู้บริโภค เนื่องจากเกิดสารฮิสตามีน ซึ่งเป็นสารก่อภูมิแพ้ที่สร้างโดยแบคทีเรีย สารนี้ทนความร้อน และถ้าบริโภคเข้าไปในปริมาณมากอาจเสียชีวิตได้” นายแพทย์โอภาส กล่าว

สำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร...รายงาน

การเฝ้าระวังการกลายพันธุ์และการดื้อยาของ เชื้อไขหวัดใหญ่ ประจำเดือนกรกฎาคม 2563

จากการเฝ้าระวังไข้หวัดนกและไข้หวัดใหญ่ทางห้องปฏิบัติการ ศูนย์ไข้หวัดใหญ่แห่งชาติ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ภายใต้โครงการ “การศึกษาสายพันธุ์ไข้หวัดใหญ่เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือ ไข้หวัดใหญ่ระบาดใหญ่” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยวัคซีนแห่งชาติ (องค์กรมหาชน) ได้สุ่มตัวอย่าง จากผู้ป่วยที่มีอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ (ILI) ผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง ปอดบวม ปอดอักเสบ (SARI) จากระบบ เฝ้าระวังไข้หวัดใหญ่และไข้หวัดนก

โดยกระทรวงสาธารณสุขนำมาเพาะเชื้อทำการตรวจวิเคราะห์โดยวิธี Genotypic assay เพื่อหา ยีนส์ที่เกี่ยวข้องกับการดื้อยา และวิธี Phenotypic assay โดยการทดสอบเชื้อไวรัสกับยาต้านไวรัส ในกลุ่ม Neuraminidase inhibitor ผลการทดสอบดังนี้

ชนิด / สายพันธุ์ไข้หวัดใหญ่	ผลการทดสอบ ประจำเดือนกรกฎาคม 2563			ยอดสะสม ม.ค.52 – 31 ก.ค. 63
	จำนวนเชื้อที่ ทดสอบ	จำนวนเชื้อที่ ดื้อยา	ร้อยละที่ดื้อยา	ร้อยละที่ดื้อยา
ไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล				
1. A/H1N1 (2009)	0	0	0(0/0)	0 (16/2,360)
2. A/H3N2	0	0	0(0/0)	0 (0/1,795)
3. Influenza B	0	0	0(0/0)	0 (0/665)

ศูนย์ไข้หวัดใหญ่แห่งชาติ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ... รายงาน

**ลุ้นรับ
รางวัล**
 ประจำฉบับ
 สิงหาคม 2563

ประเมินความพึงพอใจจดหมายข่าว สแกน ➔

คำถาม การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 4 รายการทดสอบ คืออะไรบ้าง

กรุณาส่งคำตอบ พร้อมระบุชื่อที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของท่านที่สามารถติดต่อได้ ส่งมายัง ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000 หรือ ทาง อีเมล prdmsc@dmsc.mail.go.th หรือ โทรสาร 0 2591 1707 หรือส่งเข้ามา ที่กล่องข้อความ ในเฟซบุ๊ก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

เพื่อลุ้นรับ กล่องใส่แปรงสีฟัน จำนวน 20 รางวัล (หมดเขตส่งคำตอบลุ้นรางวัลภายในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2563) ประกาศรายชื่อผู้โชคดีในจดหมายข่าวกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ฉบับตุลาคม พ.ศ.2563

เฉลยคำตอบ และรายชื่อผู้โชคดีประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2563 (จงรางวัลกระเป๋าเครื่องเขียน)
คำถาม ช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการเก็บตัวอย่างน้ำลาย ในการตรวจ COVID-19 คือช่วงเวลาใด

ตอบ ช่วงเช้าหลังตื่นนอน ไม่ควรแปรงฟัน หรือใช้น้ำยาบ้วนปาก ไม่ดื่มน้ำหรือ รับประทานอาหาร ก่อนเก็บน้ำลาย อย่างน้อย 1 ชั่วโมง และกลัมน้ำลายก่อนปิดฝาทันที

รายชื่อผู้โชคดี

- คุณพัชราภรณ์ สมยา
- คุณปทุมพร ศาสตรัทภัทร์
- คุณสุนิศา คุ่มกัลดี
- คุณมณฑิตา เอ็งสุวรรณ
- คุณณฤมล อิฐรัตน์

- คุณธณัฐฐา แจ่มจันทร์
- คุณชลลดา เหมือนเปลื้อง
- คุณประพัฒน์ ลากเจริญกิจ
- คุณปญญิศา ลิ้มอ้อม
- คุณรัชชีวรรณ ศรีกำเนิด

- คุณอรดา จันทร์เหมือน
- คุณฉัตรรัตน์ ทองสาย
- คุณศรีแพร กันทะตา
- คุณภัทรพร ทิมพิทักษ์
- คุณธีรรัตน์ นรรัตน์

- คุณนิติรัตน์ ปิ่นเงาะปก
- คุณอำพร ยศอาลัย
- คุณณฤมล มานันชัย
- คุณกัญญา คำนนท์
- คุณอุษา กิจคลอน

อันตราย จาก เห็บ

เห็บ(Ticks) เป็นสัตว์ขาข้อซึ่งทั่วโลกมีมากกว่า 800 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นปรสิตภายนอกของสัตว์หลายชนิด ดูดกินเลือดเป็นอาหารทั้งตัวผู้และตัวเมีย หลังจากดูดเลือดเหยื่อแล้ว ตัวเมียจะลงจากเหยื่อเพื่อวางไข่ โดยวางเป็นกลุ่มตามรอยแตกของผนัง พื้นดิน มุมห้อง เมื่อฟักเป็นตัวอ่อนจะไต่ไปอยู่ตามพุ่มไม้ กอหญ้า รอกาเหี่ยว เพื่อดูดกินเลือดต่อไป โดยตลอดระยะเวลาของการเจริญเติบโต จะขึ้นมาดูดกินเลือดเหยื่อเป็นระยะเพื่อเปลี่ยนวัย จนครบวงจรชีวิต

เหยื่อของเห็บส่วนใหญ่คือสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข หรือปศุสัตว์ เช่น วัว ควาย และมีบางส่วนที่เข้ามาอยู่ในที่พักอาศัยของคน ซึ่งมีรายงานการพบเห็บเข้าไปอาศัยอยู่ในรูหูของคนและวางไข่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการเจ็บปวดเรื้อรัง ซึ่งในการกัดนั้น เห็บจะฝังส่วนปากไว้ที่ผิวหนังทำให้ดึงออกได้ยาก บางครั้งจะดึงออกมาได้เฉพาะส่วนลำตัวเท่านั้น ส่วนปากยังคงติดอยู่ที่ผิวหนังทำให้เกิดการอักเสบ จึงควรพบแพทย์เพื่อดึงออกและทำการรักษา การกัดของเห็บนอกจากจะทำให้เกิดการอักเสบของผิวหนังแล้วยังทำให้เกิดโรคอื่นๆ ในมนุษย์ เช่น โรคลำม (Lyme disease) ซึ่งเป็นโรคติดเชื้อแบคทีเรียที่มีเห็บเป็นพาหะ เป็นต้น

การป้องกันและกำจัดเห็บให้ได้ผลนั้น ต้องอาศัยหลายวิธีร่วมกัน ทั้งการป้องกันและกำจัดเห็บบนตัวสัตว์ รวมไปถึงการกำจัดเห็บในสิ่งแวดล้อม โดยการป้องกันและกำจัดบนตัวสัตว์ควรปรึกษาสัตวแพทย์ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับชนิดและขนาดของสัตว์ ส่วนการกำจัดในสิ่งแวดล้อมหรือบ้านเรือน สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้ความร้อน การใช้สารเคมี เช่น เพอร์เมทริน ไซฟลูทริน เดลทาเมทริน เป็นต้น โดยเลือกรูปแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ต้องการควบคุม และการใช้สารเคมีควรใช้ด้วยความระมัดระวัง

ข้อมูลจาก....สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
88/7 ซอยติวานนท์ 14 ถนนติวานนท์
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตเลขที่ 22/2552
ไปรษณีย์กระทรวงสาธารณสุข

เสนอแนะ ดิชม หรือ
ส่งบทความลงตีพิมพ์ ส่งมาได้ที่
กองบรรณาธิการ
ฝ่ายประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการกรม
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0-2951-0000 ต่อ 99081
โทรสาร 0-2951-0312
E mail: prdmsc@dmsc.mail.go.th
www.dmsc.moph.go.th
www.dmscsmartlifeblog.com
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ที่ปรึกษา อธิปไตย รองอธิบดี ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ผู้อำนวยการสำนัก / สถาบัน / ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ กองบรรณาธิการ
อภิรดี เฉยรอด, อภิสัทธี เหมาะสมสกุล, วชิพร แดงอุทัย, วิระวิญ อินทริง, พิรยุทธ คันทะชมภู, จงกล เงินมาก, ธีระพล ดีโสภา, สรพล สิ้นเจริญรุ่ง,
สุนันทา สุขสุมิตร, สุวรรณ โพธิ์มา, กิตติพร อิงคินันท์, เพชรนภา ด้วงจาด